

Amikor a *jakushegyi* tanyán Fodor Jánost fölkerestem, a 79 éves parasztember vejevel éppen nemrég kivágott öreg gyümölcsfákat fűrészelt. A tisztaszobában ültünk le.

„*Úgy vagyok én már mint a maj-sai szamár a ködben*” – adja föl a szót, amivel – mint megtudom – korára és szürkehályog-operációjára utal.

Korán árvaságra jutott. Hétéves volt, amikor anyja, kilencéves, amikor apja meghalt. Négyen maradtak árván. Apjának mindössze két és fél lánc örököldje volt, amit az árvaszék elárverezett, és a pénzt az árvák tartására fordította. Anyai nagybátyja lett a gyámja.

Nem sokkal apja halála után gulyásbojtárnak szegődtek az alsótanyai *Laposjárásra* Ördög György számadó keze alá. *Gyertyaszentelő* napján volt a gulyásfogadás, amikor a pusztai kapitány és a gazdaközösség a számadókat fölfogadta, ők pedig a bojtárokat szegődítették. Az *ökör*csordába ezer-ezerkétszáz ökröt vertek ki, és melléjük még két-háromszáz lovat, csikót hajtottak ki a pusztára. Öten ügyeltek a *falkára*: a számadó, a számadóbojtár, a második, a harmadik, a negyedik bojtár és a kisbojtár.

„*Először bornyúhajtó voltam. A fiatal bornyúkat gondoztam, küldöztek: ereggy ide, ereggy oda... Hét évig voltam a Laposjáráson, utána az átokházi járásra kerültem, Földi István számadóhoz. Utóbb már számadóbujtár löttem. Mikor beszéltem, húsz forint volt a béröm, aztán fölhaladt százötven forintra (...). Április elején hajtották ki az ökröket a pusztára és legeltettük Andrásig. Hordásra (a keresztbe rakott gabonakévék szérűre történő behordására) a gazdák hazavitték az igásökröket, mikor elvégezték a hordást, mögint kihajtották a legelőre. Gyerőkkoromban a bilisicsi pusztában kinn teleltek a lovak, azokat úgy hitták, hogy szilajménös.*”

Átokházán bojtárkodott 1909 őszéig, amikor berukkolt katonának. Négy esztendeig viselte a mundért, utána újabb négy évet töltött „az ország használatában”. 1918-ban szerelt le, de nem ment vissza pásztornak az egyre fogyatkozó pusztára, hanem megnősült és gazdálkodáshoz fogott.

1922-ben *Vágójáráson* Bóka Mihály csorvai kisparasztal összefogva tíz hold földet vett haszonbérbe 25 esztendőre. A Város tíz holdanként adta bérbe közlegelőit és hozzájárult, hogy a kevés pénzü parasztemberek ketten-hárman társuljanak egy-egy tized bérbevételére. A földárverésen le kellett tenni a kauciót (félévi haszonbért), háromévi haszonbért és fél éven belül tartoztak kifizetni még két év árendáját. Fodor János és Bóka tíz holdas bérletének egy évi haszonbére 12,6 mázsa búza, illetve annak a pénzbeli értéke volt. Ez bizony kezdetnek nagy terhet rótt rájuk.